

— необхідно посилити вивчення проблем толерантності, ксенофобії, насильства та міжнаціональних конфліктів, у тому числі у межах таких дисциплін, як соціальна психологія, етнологія, соціологія, політологія та історія.

В сфері мас-медіа:

— необхідно здійснювати регулярний моніторинг друкованих та електронних ЗМІ з метою виявлення спроб розпалення расової, етнічної та релігійної ворожнечі, а також закликів до насильства;

— надавати всіляку підтримку засобам масової інформації, адресованим дітям та молоді, що мають на меті виховання толерантності та поваги до інших культур;

— місцеві органи виконавчої влади мають створити заохочувальну систему грантів, що має сприяти розширенню тематики, спрямованої на повне й адекватне відображення у ЗМІ проблем міжетнічних відносин і міжконфесійного діалогу [4].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Види та форми проявів ксенофобії в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:

http://desn.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1130%3A2012-04-24-07-34-23&catid=351%3A2012-03-22-09-19-14&Itemid=3408&lang=ua.

2. Міністерство освіти і науки України від 16.12.08 № 1/9-806. Керівникам вищих навчальних закладів. Про проведення заходів з профілактики поширення ксенофобських і расистських проявів серед дітей, учнівської та студентської молоді [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.univ.kiev.ua/news/1290>.

3. Ксенофобія. Форми й прояви [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

4. Шляхи подолання ксенофобії на Півдні України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/Juni/13.htm>.

Захарчук Т.З.

*студентка магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ, доцент
Подковенко Т.О.*

ЕВТАНАЗІЯ: ПРАВО НА СМЕРТЬ

Сучасна наука успішно може боротися з багатьма хворобами, що донедавна вважалися невиліковними, повертати людей до повноцінного життя зі стану клінічної смерті. Та разом з тим існують хвороби, які наука ще не дослідила та які вилікувати не можливо, які спричиняють людині важкі страждання. В таких

умовах у деяких країнах світу застосовується евтаназія, іншими словами людині дається «право на смерть».

Евтаназія – (легка смерть) будь-яка дія або бездіяльність, котра призводить до смерті та має своєю метою усунення болю та страждання невиліковно хворих людей на їх прохання [7, с. 150].

У Конституції України ст. 27 проголошується: «Кожна людина має право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань» [3].

Соціальний аспект смерті виводить нас на одну досить складну проблему – проблему права на смерть. В англійській літературі цей термін позначає «вбивство з милосердя». Саме слово «евтаназія» вперше згадується в роботах Платона, який в одному з творів – «Республіка» – відстоював право на добровільну смерть фізично слабких і немічних людей.

В історії людства до евтаназії ставилися по-різному. У стародавніх культурах існувала традиція умертвіння старих і фізично неповноцінних людей. І це не вважалося протиприродним. У таких державах заохочувалося самогубство громадян, які досягли 60 років. Існували й теорії, які логічно доводили необхідність даних вчинків (стоїки). Практика «хорошої смерті» обґрунтовувалася і стародавніми східними релігіями. Якщо людина в земному житті виконувала певне кармічне призначення і якщо вона багаторазово живе, то, померши «хорошою смертю», вона може швидше здолати колесо історії і досягти нірвани. Для цього люди кидалися під колісниці, тонули у водах священних річок [4, с. 280].

Під впливом християнства у II-III ст. була засуджена практика евтаназії. Той, хто прирікає себе на смерть, робить злочин, кидаючи Богу його дар – життя. У той час законом стало передбачатися покарання за спроби самогубства: конфіскація майна, поховання без церковного обряду. В епоху Відродження знову виникає поняття «спокійна і м'яка смерть». Т. Мор в «Утопії», відтворюючи картину ідеальної держави, стверджує евтаназію. Нерідко використовує цей термін Ф. Бекон, надаючи йому сенс, близький сучасному. У XVIII ст. мислителі, обговорюючи дану проблему, все частіше стали підкреслювати моральні аспекти. Е. Дюркгейм у роботі «Самогубство» (1897) намагався розібратися в джерелах і мотивах добровільної смерті. У 40-і рр. XX ст. фашистська Німеччина по «програмі евтаназії» проводила практику стерилізації та знищення населення. Це призвело до того, що слово «евтаназія» після Нюрнберзького процесу тривалий час не вживалося, оскільки юристи оцінювали її як кримінальний злочин і порівнювали до вбивства [1, с. 68].

В останні роки минулого століття проблема евтаназії знову стає предметом гострих дискусій. Вона широко обговорюється вченими і практиками. Справа в тому, що нові медичні технології, трансплантація органів і тканин для продовження життя, колосальні успіхи в генній інженерії, пов'язані з новими способами репродукції людини, загострили проблему співвідношення життя і смерті.

Що стосується поняття «евтаназія», то в медичній літературі виділяються два її види: пасивна евтаназія (припинення лікарем лікування приреченого на смерть

пацієнта) і активна. Остання пов'язана з правом хворого на легку смерть за допомогою медичних препаратів, добровільна відмова від лікування, а також свідоме передозування знеболюючих і снодійних препаратів, у разі якщо хвороба невиліковна.

Проблема евтаназії в різних державах вирішується по-різному. У США прийняті закони, які передбачають не тільки пасивну евтаназію, але і активну (добровільну) – право хворого відмовитися від лікування. У Франції, де немає подібного в законодавстві, існує Асоціація за право на гідну смерть. Законопроекти про евтаназію неодноразово обговорювалися в Англії, але так і не були прийняті. У Швеції формується громадська думка за створення спеціальних клінік для людей, які не хочуть жити. Швейцарська Академія медичних наук прийняла рішення про розробку основних принципів допомоги помираючим. У Нідерландах справи з евтаназією йдуть досить просто: щорічно відбувається від 6 до 10 тисяч випадків активної евтаназії, що не переслідується законом, хоча подібної статті в законодавстві немає. У Китаї в 1988р. прийнятий закон про право на евтаназію. В українському законодавстві зокрема в Основах законодавства про охорону здоров'я ч. 3 ст. 52 під евтаназією розуміють навмисне прискорення смерті або умертвіння хворого з метою припинення його страждань [5, с. 19].

При обговоренні проблеми евтаназії виявляються як її прихильники, так і противники. Прихильники дозволу активної евтаназії виходять з того, що людина має право не тільки на життя, але й на смерть, що відмовляти в цьому, з точки зору вмираючої в муках людини, не гуманно. Вони апелюють до медичної практики, вважаючи, що повинні існувати жорсткі критерії у визначенні діагнозу та висновків щодо невиліковності хвороби. З їх точки зору, необхідно і юридичне оформлення «вбивства з милосердя» з чіткою процедурою як судового рішення, так і визначення його виконавців.

З огляду на потенційну можливість легалізації евтаназії, її прихильники пропонують такі умови її проведення:

1. Неможливість існуючими на сьогодні способами і прийомами медицини вилікувати хворого, полегшити його страждання.

2. Усвідомлене, наполегливе, неодноразове прохання хворого про проведення евтаназії.

3. Проведення консилиуму фахівців-медиків, за умови одноголосного підтвердження думки про неможливість врятувати або полегшити страждання хворого.

4. Рішення суду про можливість застосування евтаназії [2, с. 199].

Противники активної евтаназії вважають неприпустимою її з багатьох причин. Давати лікарям право на вбивство своїх пацієнтів аморально, це може призвести до деструкції суспільної моралі, втрати довіри до медицини взагалі. З одного боку, медицина не застрахована і від лікарських, діагностичних помилок у прогнозі летального результату, з іншого – суспільство не застраховане від зловживань необгрунтованого розширювального застосування евтаназії. Евтаназійна експансія може поглинути, з їхньої точки зору, і старих, і інвалідів, та інших «непотрібних» людей. А це означає крок на шляху до нового фашизму, нацизму, расизму, крок на шляху моральної деградації суспільства.

На нашу думку, сьогодні навряд чи можна висловлювати категоричні оцінки з проблеми евтаназії. Вітчизняна біоетика, в яку входить і дана проблема, знаходиться на самому початку розвитку. Варто зазначити також і точку зору Європейського суду з прав людини, який у цьому питанні зберігає нейтральну позицію, визнаючи за державами-учасницями право на самостійність врегулювання евтаназії.

Отже, підсумовуючи вище сказане, можна виділити аргументи «за» та «проти» використання евтаназії. Аргументи «проти»:

- Бог дав людині життя, а тому і приймати рішення про його позбавлення може лише Він.

- Дозвіл застосовувати евтаназію з великою вірогідністю може стати гальмом в пошуку нових ефективних способів і засобів лікування пацієнтів, бо часто саме боротьба зі смертю спонукає медицину рухатися вперед.

- Легалізація евтаназії може призвести до тиску на інвалідів, престарілих і невиліковно хворих осіб, які могли б ще жити і жити, але оточуючі та і вони самі вважають себе «тягарем».

- Такий спосіб позбавлення життя може бути засобом вчинення злочинів, умертвіння старих осіб, інвалідів, невиліковних хворих, на лікування яких не вистачає грошей, підкупу медперсоналу, зловживання посадовими повноваженнями, шахрайства тощо.

Аргументи «за»:

- Евтаназія дозволяє в повній мірі реалізувати право людини розпоряджатися своїм життям, в тому числі приймати рішення про припинення власного життя.

- Людина визнається найвищою цінністю, а отже, і її реальне благополуччя, потреби і право на самовизначення, право на свободу, право на повагу гідності, право на гідну смерть мають бути гарантовані й забезпечені повною мірою.

- Евтаназія є гуманною, бо припиняє страждання і муки невиліковно хворого.

- Держава і суспільство мають визнати таке право не заради всіх, а заради тієї невеликої групи людей, які дійсно його потребують.

Як бачимо, вагомість кожної позиції підтверджується багатьма аргументами. Важливим аспектом при вирішенні цієї проблеми мають бути перш за все інтереси людини та особлива цінність людського життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Булеца С.Б. Право фізичної особи на життя та здоров'я (порівняльного правовий аспект). Монографія. – Ужгород: Ліра, 2006.– 172 с.
2. Ворона В.А. Право на евтаназію як складова права людини на життя / В.А. Ворона // Право України. – 2010. – № 5.– С. 199-205.
3. Конституція України. Закон України від 28.06.1996. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
4. Обухів В. Л., Аляб'єва З. С, Оропай А. Ф. та ін. Реалістична філософія. Підручник для вузів / В. Л. Обухів, З. С. Аляб'єва, А. Ф. Оропай та ін. / За ред. В. Л. Обухова. – 4-е вид., Перераб. – Спб.: СпбГАУ, ХІМІЗДАТ, 2009. – 336 с.

5. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-XII // Відомості Верховної ради України. – 1993. – №4. – С. 19.

6. Рудик Б. Евтаназія: Етичний бік проблеми / Рудик Б. // Медична Академія. – 2002. – №8. – С. 10.

7. Шеховцова Л. І. Питання про евтаназію: «за» і «проти» / Л.І. Шеховцова // Вісник Запорізького національного університету. – 2009. – №2. – С. 150-153.

Козут В.

студент магістратури

юридичного факультету ТНЕУ

Науковий керівник: *к.і.н., доц. кафедри теорії та історії держави і права ТНЕУ, доцент*

Грубінко А.В.

РЕЦЕПЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОВОГО ЗВИЧАЮ СПАДКУВАННЯ У ПРАВІ УКРАЇНИ

Спадкове право посідає особливе місце у системі цивільного права. Незважаючи на консерватизм, воно залишається актуальним у кожній державі, враховуючи його нерозривний зв'язок із правом власності. Більшість вітчизняних науковців традиційно визначають спадкове право як сукупність норм, що регламентують порядок переходу майна (майнових прав) померлого до іншої особи у встановленому законом порядку.

У сучасній правовій системі головним і основним джерелом спадкового права виступають писані закони та підзаконні нормативно-правові акти. Однак до джерел спадкового права належать також норми міжнародного права і міжнародні договори України, судова практика. Своєрідними джерелами спадкового права виступають правові звичаї.

Соціальна норма-звичай є правилом поведінки, що склалося в процесі співжиття людей в результаті фактичного його застосування впродовж тривалого часу. Становлення звичаєвого права відбувалося в процесі довгого та одноманітного дотримання певних норм і правил, які втілювали в собі правові уявлення, що переважали в суспільстві. Саме регулярність перетворювала неписані норми поведінки в діюче право, що регламентувало широке коло відносин. В юридичному аспекті звичаєве право можна розглядати як елемент правової надбудови (правової системи), як нетипову частину самого права.

Правовий звичай – це певне правило поведінки, успадковане традиційними стереотипними приписами, сформованими спільнотою відповідно до уявлень про доцільне (справедливе) для виконання, та забезпечене підтримкою державної влади. Правовий звичай є джерелом права у випадку посилення закону на його існування і застосування, тобто насамперед за умови його запису у вигляді нормативно-правового акта, судового прецеденту та адміністративного рішення.